

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Målselv kommune
Kommunehuset
9321 Moen

15.04.2016

Høringsuttalelse til Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2017-2020 for Målselv kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Målselv kommune har planprogrammet til Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2017-2020 ute på høring. FNF har et godt inntrykk av planforslag og ønsker å komme med følgende innspill.

Målselv kommune er en villmarkskommune med særegne kvaliteter hva gjelder variert og vakker natur som bidrar til verdifulle naturopplevelser for allmennheten. Naturen og friluftsmulighetene i kommunen gagnar både omdømme, bolyst, reiselivsnæring, folkehelse og livskvaliteten til folk flest. Dette er svært viktig å ivareta gjennom kommunedelplanen.

Oppfølging av Friluftslivets år-vedtak

Målselv kommune var en av 22 kommuner i Troms som i 2015 vedtok å være en Friluftslivets år-kommune. Målselv hadde en aktiv rolle og var en god pådriver gjennom året. FNF Troms oppfordrer til at de positive erfaringene tas med videre og at momentene fra FÅ15-vedtaket inkluderes i kommunedelplanen. Dette vil harmonere med FÅ15's hovedmål om å skape varige resultater. FNF Troms ønsker å nevne viktige moment fra FÅ15-vedtaket som: støtte opp om lokale arrangement, vektlegge friluftshensyn i planarbeid, stimulere kommunens skoler og barnehager til å bruke naturen til lek og læring, satse på stien som aktivitetsanlegg, gjennomføre «På tur med ordføreren», bruke friluftsliv i folkehelsearbeidet og stille opp til bål samtaler.

Friluftsliv og folkehelse

Folkehelseperspektivet er et viktig overordnet mål som må gå som en rød tråd gjennom alle planer i kommunen, på tvers av sektorer. Det er mange faktorer som påvirker folkehelsen, men FNF Troms ønsker å særlig trekke fram to ting: sosial kapital (inkludering, nettverk, tillit) og fysisk aktivitet kombinert med naturopplevelser.

FNF Troms ønsker å understreke hvilken viktig rolle friluftslivet bidrar med i folkehelsesammenheng. Friluftsliv er landets største enkeltkilde til fysisk aktivitet og 90 % av Norges befolkning deltar i løpet av året. Friluftsliv er førstevalget for de som ønsker å komme i form, de innaktives foretrukne aktivitet, har lave investeringskostnader, er lavterskel og sosialt utjevne. Friluftslivet favner bredt og fanger ofte opp de som detter utenfor konkurransebasert

---

FNF Troms, Holtvegen 66, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsforskningsorganisasjoner i Troms og representerer over 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening og Tromsø Casting- og Sportsfiskeforening.

aktivitet, samt er en aktivitet hvor nettverk dannes og styrkes. Friluftsliv har dokumentert positiv effekt på fysisk og psykisk helse, og flere forskningsrapporter viser at naturopplevelser kombinert med fysisk aktivitet er blant de viktigste faktorene for vår totale helsetilstand. FNF Troms mener overnevnte burde ligge til grunn for kommunedelplanen.

Navn

FNF Troms anbefaler at planen kan hete «*Kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelser*». Dette favner både idrett, friluftsliv og den øvrige fysiske aktiviteten.

Nasjonale føringer

Under dette punktet bør den nye stortingsmeldingen om friluftsliv inkluderes; Stortingsmelding 18 (2015-2016) «Naturen som kilde til helse og livskvalitet».

Regionale føringer

Den nye regionale planen for friluftsliv, vilt og innlandsfisk er nevnt. FNF Troms oppfordrer til å benytte planen aktivt og gå nøye gjennom tiltakene i handlingsplanen for å se hvilke tiltak det er naturlig å ta inn kommunedelplanen.

INNHold

Vi ønsker å komme med noen forslag som kan inkluderes i flere av de foreslåtte punktene som foreligger i planprogrammet.

Sti- og løypeplan

FNF Troms mener at oversikten og planleggingen av løyper og tilhørende tilrettelegging er naturlig å få inn i en sti- og løypeplan i sammenheng med kommunedelplanen for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Dette vil berøre følgende punkt i planprogrammet «*Lokalisering av eksisterende og planlagte anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder bør framgå av relevante kart.*»

Utarbeidelse av sti- og løypeplaner er også prioriterte tiltak i den nye regionale planen for friluftsliv. Der heter det blant annet «*Kartleggingen av friluftsområder gir kommunene og friluftsrådene god mulighet til å utarbeide styringsdokumenter i form av sti- og løypeplaner for områdene. Det vil sikre en bedre koordinert etablering, drift og vedlikehold, samtidig som de frivillige fortsatt er viktige feltressurser i dette arbeidet.*» Det heter også at «*Utvikling og tilrettelegging av friluftsområder bør innarbeides i kommunale planer.*» Et nytt tiltak i det regionale fireårige handlingsprogrammet er: «*Utarbeide planer for tilrettelegging, skjøtsel, drift og vedlikehold av viktige friluftslivsområder og turruter i kommunene.*» Dette sammenfaller med en sti- og løypeplan som bør utvikles i forbindelse med kommunedelplanen i samarbeid med friluftsrådet og frivillige lag og foreninger. I denne planen bør det også komme fram hvor en for eksempel ønsker friluftsporter, universelt utformede områder og skiltede og merkede turruter.

Å sikre grønne korridorer, ”100-meterskoger”, stier til ”landsbyfjell”, barnetråkk osv er essensielt for å tilrettelegge for at folk flest naturlig tar aktive valg i hverdagen. God helse skapes i skjæringspunktet mellom enkeltindividets frie valg og samfunnets innsats for å tilrettelegge slik at de sunne og helsefremmende valgene blir de enkle og naturlige. Dersom et grøntområde ligger lenger unna enn 500 meter fra boligen synker aktiviteten med nærmere 60 %. Vi vil også presisere at turstier/turløyper er den anleggstypen den norske befolkningen bruker mest. Dette er langt hyppigere brukt enn for eksempel helsestudio og idrettshaller. En planlagt sti- og løypesatsing vil bidra til å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter.

Møteplasser i friluft og friluft i skolen

FNF Troms anbefaler å bevare og tilrettelegge for møteplasser i friluft, gjerne i sammenheng med boligområder. Dette er et effektivt og nyttig virkemiddel for å kombinere fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosiale nettverk. FNF Troms vil understreke viktigheten av å ivareta grøntområder i nærhet til barnehager og skoler slik at disse kan benyttes aktivt til turer, lek og friluftsliv og uteaktivitet i undervisningssammenheng. Vi anbefaler at det tilrettelegges for mer friluftsliv og uteaktivitet i undervisningssammenheng i både skole og barnehager i Målselv. Midt-Troms friluftsråd er en naturlig samarbeidspartner på dette feltet.

Friluftsområder

Målselv har en lang rekke attraktive friluftsområder, både nær- og utfartsområder. Disse bør tilrettelegges og driftes slik at de framstår som attraktive til bruk for hele befolkningen. For å møte folkehelseutfordringene trengs det økte økonomiske virkemidler i hele tiltakskjeden: sikring, tilrettelegging, forvaltning og drift, informasjon og aktivitetstiltak. Det bør vurderes om kommunen har behov for flere statlig sikrede områder (utover Vika og Målsnes som har funksjon som henholdsvis fiskeplass og båtutsett), og hvilke som bør sikres gjennom plan eller på annen måte.

Universell utforming

FNF Troms mener det er viktig at kommunen har minimum et friluftsområde som er tilgjengelig for alle gjennom universell utforming. Dette er også en av målsetningene i den nye regionale planen. Det er viktig å planlegge for god framkommelighet og muligheter for parkering ved friluftsområder generelt. Vi vil også understreke at "alle" nødvendigvis ikke må ha tilgang på alt. De aller fleste har behov for utfordringer i ulik grad og urørt natur er også en form for tilrettelegging. God, differensiert tilrettelegging må formes gjennom strategisk planlegging.

Verdikartlegging av friluftsområder

Verdikartleggingen av friluftsområdene bør inkluderes i planen. Resultatene kan benyttes i arealplanlegging, i kobling med reiselivet, kommunal sti- og løypeplan og tilgjengeliggjøres for folk i kommunen slik at de blir bedre kjent med sine områder og friluftsmuligheter. Videre detaljkartlegginger er en viktig oppfølging i enkelte områder. Det er positivt at Målselv kommune har gjennomført barnetråkk-registreringer som kan knyttes inn i planen.

Høstingsbaserte aktiviteter

FNF Troms oppfordrer til at de høstingsbaserte aktivitetene får et særlig fokus i planen. Jakt og fiske er friluftaktiviteter som står særlig sterkt i Målselv, og også bærplukking og sanking er utbredt. Både elg- og småviltjakta er ettertraktet, laksefisket er viden kjent og innlandsfiske tiltrekker seg friluftsutøvere gjennom hele året. Aktivitetene er viktige både for lokale så vel som tilreisende. Disse tradisjonelle, høstingsbaserte friluftaktivitetene er av største betydning for villmarkskommunen Målselv. FNF oppfordrer til god dialog med Målselv JFF og Øverbygd JFF i planprosessen framover.

Spillemidler og anlegg

Et av punktene som planen skal inneholde er «*Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftsanlegg.*» Som nevnt over, er stier og turveier den anleggstypen som folk flest bruker mest. Anlegg for friluftsliv er kostnadseffektive og når bredt. FNF Troms foreslår at Målselv kommune bør vedta et mål om at en fast prosentsats av spillemidlene skal gå til friluftsliv. 10 prosent i løpet av planperioden kan være et mål. Sammen med friluftslivsorganisasjoner, Midt-Troms friluftsråd og andre bør det gjøres en innsats for å få fram behov og søknader til slike anlegg. Vi bør i fellesskap motivere og bidra til gode søknader. FNF Troms anbefaler også at disse havner høyt oppe på lista over prioriterte anlegg. Vi har sett eksempler fra andre kommuner hvor for eksempel kartpakker til noen titalls tusen havner bak storstilte utbygginger i millionklassen.

Om prioriteringslista skal følges slavisk, vil det kunne ta mange år før små, effektive tiltak blir realisert. Vi anbefaler at kommunen aktivt løfter opp gode friluftslivsplaner i programmet.

Sammenhengen med andre planer – transport, energi og miljø

Det heter også at det i planen «skal gjøres rede for sammenhengen med andre planer i kommunen». Friluftsliv vil være relevant i en rekke sektorer. Spesielt vil vi trekke fram samferdsel, energi og miljø, folkehelse og reiseliv/næringsutvikling. FNF Troms er svært positive til at det er planlagt omfattende utbygging av gang- og sykkelveier. Dette er et av de mest effektive grepene innen samferdselssektoren. I tillegg til å være helsefremmende er det også miljøvennlig og fører til tryggere nærmiljø. FNF Troms anbefaler å legge særlig vekt på trygge skoleveier slik at barn og unge kan gå og sykle til skolen, samt å tilrettelegge for sykkelparkeringer. Det samme gjelder for barnehager. Arbeidet med utbygging av turveier for friluftsliv må ses i sammenheng med etablering av gang- og sykkelveier for transport.

Å ivareta naturen og friluftsmulighetene/ -områdene er avgjørende for at Målselv skal kunne oppfylle sitt mål om å være ledende i Nord-Norge på opplevelsesbasert turisme, spesielt innen kultur- og naturopplevelser. FNF Troms synes dette er en storartet målsetning og en flott måte å kombinere natur, bolyst og næringsutvikling.

Hva angår energi og miljø ønsker FNF å gjøre oppmerksom på at det i Troms er svært mange søknader om småkraftutbygging inne hos NVE. Et fåtall av disse er i Målselv, men flere av vassdragsressursene er allerede utbygd, samt at nabokommunene har hatt sterkt press på utbygging. Det er viktig å se på sumvirkningene av eventuelle utbygginger og sørge for at de ikke går ut over viktige natur og friluftsområder, samt å ha et bevisst forhold til i hvilken grad ny energi erstatter ikke-fornybar energi, eller hovedsakelig blir et ledd i lavere strømpriser og økt forbruk. FNF Troms har tillit til at kommunen er oppmerksom på feltet, bidrar til et godt kunnskapsgrunnlag og er pådriver for at eventuelle utbygginger gjøres på en helhetlig og miljøvennlig måte som ikke går på bekostning av verdifulle områder for natur, friluftsliv, biologisk mangfold og gode opplevelser for allmennheten. FNF Troms vil anbefale at det i tiden fremover hovedsakelig satses på energisparende og energieffektiviserende tiltak i Målselv.

PLANPROSESS

Arbeidsgruppe

Arbeidsgruppa ser primært ut til å være bredt og godt sammensatt. Det er positivt at det skrives at det er naturlig at Midt-Troms friluftsråd vil være med på noen av møtene og at det er tett dialog mellom partene. Inger Sæterhaug, som er med i arbeidsgruppa, er også vara for styret til Midt-Troms friluftsråd, noe som er positivt. Vi lurte på om noen av de frivillige friluftsansjoneene i kommunen er forespurt om å sitte i arbeidsutvalget? Dersom de vil bidra, vil dette løfte gruppa. Nasjonalparkforvalter, Statskog og Fjelltjenesten er også naturlige samarbeidspartnere.

MEDVIRKNING

Det er positivt at det legges opp til bred medvirkning av planen. Begrepet friluftsliv kan gjerne brukes mer aktivt som for eksempel ved å flette det inn i «*Dette er avgjørende for at planen skal kunne gjenspeile og reflektere status og behov for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i Målselv kommune. Aktuelle virksomheter og idretts- og friluftsinstitusjoner som bør tas med i medvirkning av utarbeidelse av plandokumenter: ...*». Det er flott at det legges opp til informasjonsmøter med befolkningen og lag og foreninger for bred og reell medvirkning. Det er positivt om disse legges til kveldstid, da det letter mulighetene for frivillige til å delta.

FNF Troms tar gjerne mot henvendelser fra kommunen i saker og områder som berører våre medlemmers interesser.

Vi ønsker Målselv kommune lykke til i arbeidet med å ferdigstille planprogrammet til «Kommuneplanen for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv» og har tillitt til at natur- og friluftinteressene blir ivaretatt på en god måte.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Uttalelsen støttes av:

Troms Turlag, Harstad Turlag, NJFF-Troms, 4H Troms, Naturvernforbundet Troms, Troms Krets av Norges KFUK-KFUM Speidere, Troms Fylkeskystlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Troms Orienteringskrets, Nord-Norsk Botanisk Forening, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i Våre Hender Nord, Tromsø Casting- og Fluefiskerforening og Midt-Troms friluftsråd.

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms fylkeskommune